

Gender Studies and Classic Jewish Texts

R. Avital Hochstein — hochstein@hadar.org

Rabbinic Yeshiva Intensive 2018

A. The case of the wild and unruly child

1. As you read the following text ask yourself where the portrayal of the case ends and the law, the decree, begins. There can be diverse ways to read the verses in this regard; can you name some implications regarding each choice?

דברים כא:יח-כא

¹⁸כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה, אֵינָנוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: ¹⁹וְתִפְּשׂוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מִקְדָּמוֹ: ²⁰וְאָמְרוּ אֶל זִקְנֵי עִירוֹ, בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינָנוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹלָנוּ זָלִל וְסָבָא: ²¹וְרָגְמָהוּ כָּל אֲנָשֵׁי עִירוֹ בָּאֲבָנִים וּמָת. וּבַעֲרַת הָרֶעַ מִקֶּרְבָּךְ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִירָאוּ.

Notice the family power dynamics in these following texts for comparison, their extent and limitations.

- a. Genesis 38:24
- b. Genesis 42:37
- c. Deuteronomy 19:1-7

How do you understand the dispute in the underlined Tannaitic source? What are the Rabbis disputing over?

1. תלמוד בבלי סנהדרין פד:

אלו הן הנחנקין: ... וזקן ממרא על פי בית דין,

2. תלמוד בבלי סנהדרין פח עמוד א – עמוד ב

אמר רב כהנא: הוא אומר מפי השמועה והן אומרים מפי השמועה - אינו נהרג, הוא אומר כך הוא בעיני והן אומרים כך הוא בעינינו - אינו נהרג. וכל שכן הוא אומר מפי השמועה והן אומרים כך הוא בעינינו - אינו נהרג, עד שיאמר כך הוא בעיני והן אומרים מפי השמועה. תדע, שהרי לא הרגו את עקביא בן מהלאל. ורבי אלעזר אומר: אפילו הוא אומר מפי השמועה, והן אומרים כך הוא בעינינו - נהרג, כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל. ואם תאמר: מפני מה לא הרגו את עקביא בן מהלאל? - מפני שלא הורה הלכה למעשה. תנן: כך דרשתי וכך דרשו חבירי, כך למדתי וכך למדו חבירי. מאי לאו דהוא אמר מפי השמועה, והם אומרים כך הוא בעינינו! - לא, הוא אומר כך הוא בעיני, והם אומרים מפי השמועה. תא שמע; דאמר רבי יאשיה: שלשה דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים. בעל שמחל על קינוי - קינויו מחול. (פח עמוד ב) בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו - מחולין לו. זקן ממרא שרצו בית דינו למחול לו - מחולין לו. וכשבאתי אצל חבירי שבדרום, על שנים הודו לי, על זקן ממרא - לא הודו לי, כדי שלא ירבו מחלוקות בישראל! תיובתא.

B. The case of the binding of Isaac, עקידת יצחק

1. As you read the verses, ask yourself: where is the drama taking place? What relationship do you think takes center stage? And what are its main dynamics?

1. בראשית כב

- ¹ וַיְהִי אֶחָד הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנְנִי:
- ² וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יִחִידְךָ אֲשֶׁר־אַהֲבָתָּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמִּרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלֹה עַל
- אֶתֶד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֶיךָ:
- ³ וַיֵּשְׁבִם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֻלּוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנֵהוּ וַיִּבְקַע עֶצֶי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
- אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר לּוֹ הָאֱלֹהִים:
- ⁴ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּשָׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרְחוֹק:
- ⁵ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָיו שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וְאַנִּי וְהַנֶּעֱר נִלְכֶּה עַד־לָה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁוֹבָה אֲלֵיכֶם:
- ⁶ וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֶצֶי הָעֹלָה וַיֵּשֶׁם עַל־יִצְחָק בְּנֵהוּ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמֵּאֲכָלִת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו:
- ⁷ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנְנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיִה הַשָּׂה לַעֲלֹה:
- ⁸ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֲלֵהִים יְרָאֵה־לּוֹ הַשָּׂה לַעֲלֹה בְנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו:
- ⁹ וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לּוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבְנוּ שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק
- בְּנֵהוּ וַיֵּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמָּעַל לָעֵצִים:
- ¹⁰ וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יְדֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמֵּאֲכָלִת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנֵהוּ:
- ¹¹ וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֶּאךָ וַיִּקְוֶה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנְנִי:
- ¹² וַיֹּאמֶר אֶל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנֶּעֱר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עֵתָה יִדְעֵתִי כִּי־יִרָא אֱלֹהִים אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ
- אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יִחִידְךָ מִמֶּנִּי:
- ¹³ וַיֵּשָׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה־אֵיל אֲחֹר נִאֲחָז בִּסְבָּךְ בְּקִרְבּוֹ וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לַעֲלֹה
- תַּחַת בְּנֵהוּ:
- ¹⁴ וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא ה'ו יְרָאָה אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהָר יִקְוֶה יְרָאָה:
- ¹⁵ וַיִּקְרָא מִלֶּאךָ ה' אֶל־אַבְרָהָם שְׁנֵית מִן־הַשָּׁמַיִם:
- ¹⁶ וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־ה' כִּי יֵעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יִחִידְךָ:
- ¹⁷ כִּי־בִרְךָ אֲבִיכָךָ וְהִרְבֵּה אֲרֻבָּה אֶת־זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכִחְלוֹל אֲשֶׁר עַל־שָׁפַת הַיָּם וַיִּרְשׁ זֶרְעֶךָ אֶת שְׁעַר
- אֲבִיבּוֹ:
- ¹⁸ וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ לְקִבּ לְקִבּ אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי:
- ¹⁹ וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם אֶל־נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בְּבְאֵר שָׁבַע:

2. As you read the commentaries, ask yourself once again: where is the drama taking place? What relationship do you think takes center stage? And what are its main dynamics?

3. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת וירא סימן כג

באותה שעה נפל פחד ויראה גדולה על יצחק שלא ראה בידו כלום להתקרב והרגיש בדבר במה שעתידי להיות בקש לומר איה השה לעולה, א"ל הואיל ואמרת הקב"ה בחר בך, אמר אם בחר בי הרי נפשי נתונה לו על דמי/אמי צר לי מאד

3. Midrash Tanhuma (Warsaw) Parashat VaYera 23, Translation from Bialik and Ravnitzky, *The Book of Legends*

In that instant, fear and dread terror fell upon Isaac, when he saw in Abraham's hand nothing at all fit for an offering. So, suspecting what was intended, he asked, "Where is the lamb for the burnt offering?" Abraham replied, "The Holy Blessed One has chosen you." Isaac said, "If He has so chosen, my life is given to Him, but I grieve for my mother."

4. ילקוט שמעוני תורה פרשת וירא רמז קא

אמר ליה יצחק אבא מהר ועשה רצון יוצרך ושורפני יפה ואפר שלי הולך לאמי ותניחהו וכל זמן שתראהו אמי תאמר זהו בני ששחטו אביו. אבא מה תעשו לזקנותיכם א"ל בני יודעים אנו שמיתתנו קרובה מי שנחמנו עד עכשיו הוא ינחמנו עד יום מותנו

4. Yalkut Shimoni Parashat VaYera 101

Then Isaac said: "Father hurry, do the will of your Maker, burn me into a fine ash, then take the ash to my mother and leave it with her, and whenever she looks at it she will say, This is my son, whom his father has slaughtered...Father what will you do in your old age?"

5. Marion McNaughton

And with a heavy heart Abraham went to his wife Sarah and said, "God has told me to take our son Isaac, whom we love, and sacrifice him as a burnt offering."

And Sarah said, "A shrewd move. This God is no fool. This is Her way of testing you. What did you say to Her?"

And Abraham replied, "I said nothing. I want God to know I will obey Him without question. I will do as He commands."

And Sarah threw up her hands in despair and said, "Abraham, you are a bone-headed fool. What kind of a God do you think you are dealing with? What kind of a god would want you to kill your own son to prove how religious you are? Don't be so stupid! She's trying to teach you something; that you must challenge even the highest authority on questions of right and wrong. Argue with Her, wrestle with Her!" But Sarah's words smacked to Abraham of blasphemy, and he went into the mountains with his son Isaac.

And Sarah said to God, “Sister, you are playing with fire. He is too stupid to understand what you are up to. He won’t listen to me and he won’t challenge you; if you don’t stop him, he will kill our precious son. Is that what you want?”

And God said, “Sarah, they have a long journey to the mountains; I’m hoping one of them will see sense.”

And Sarah said, “Like father like son. You’ll have to send an angel.”

And it came to pass as Sarah foretold, and the angel of the Lord spoke to Abraham the first time and told him not to kill his son. And Abraham sacrificed a ram as a burnt offering. And the angel of the Lord spoke to Abraham a second time and told him his offspring would be as numerous as stars in the heaven and would possess the gates of their enemies. And the angel of the Lord spoke to Abraham a third time and said, “Because you were ready to kill your own son in the name of your God you will be known as a great patriarch and millions will follow your example. And they will believe that He is indeed a jealous and a demanding God, and they will willingly sacrifice their sons in His name and to His glory. And there will be bloodshed and slaughter in all the corners of the earth.”

And Abraham returned to his wife Sarah and said, “God is well pleased with me, for I am to be a mighty patriarch.”

And Sarah said nothing. But she took the garments of Abraham and Isaac that were stained with the blood of the ram, and she carried them to the river to be washed. And the river ran red with the blood of generations to come, and Sarah wept bitterly.

And God came to Sarah at the water’s edge and said, “My sister Sarah, do not weep. You were right. It will take time. Meanwhile hold firm to what you know of me and speak it boldly. I am as you know me to be. Many generations will pass and a new understanding will come to the children of Abraham, but before then I shall be misheard and misrepresented except by a few. You must keep my truth alive.”

And Sarah dried her eyes and said, “As if I didn’t have enough to do.”

C. The Case of Passover

The following sources speak directly to the question of women's involvement and inclusion. As you learn them ask yourselves: Into what are the women being included (the private, the public, active or passive participation, what type of role and so on)? How are women being included? what is the implication of each form of inclusion?

1. תלמוד בבלי פסחים קח:.

ואמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בארבעה כוסות הללו, שאף הן היו באותו הנס

1. Talmud Bavli Pesahim 108a-b

And Rabbi Yehoshua ben Levi said: Women are obligated in these four cups.

2. רש"י פסחים קח:

שאף הן היו באותו הנס - כדאמרין (סוטה יא:) בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו, וכן גבי מקרא מגילה, נמי אמרין הכי, דמשום דעל ידי אסתר נגאלו,

2. Rashi Pesahim 108b

“For even they were in that miracle”—Just as we say (in Sotah 11b), “Through the reward of the righteous women the generation was redeemed.” And so too regarding the recitation of the Megillah we say this, for they were redeemed through Esther.

3. תוספות פסחים קח:

היו באותו הנס - פי' רשב"ם שעל ידם נגאלו וכן במגילה ע"י אסתר ... וקשה דאף משמע שאין עיקר ועוד דבירושלמי גריס שאף הן היו באותו ספק משמע באותה סכנה דלהשמיד להרוג ולאבד

3. Tosafot Pesahim 108b

“They were in that miracle”—Explanation of Rashbam: “For through them they were redeemed, and so too with the Megillah through Esther...” But this is difficult for the word “even” indicates that they were not the essential part. And further, in the Yerushalmi the version is as follows: “That even they were in the doubt”—which indicates in that danger of “destruction, killing, and extermination” (Esther 3:13).

4. תלמוד ירושלמי מגילה פרק ב הלכה ה

בר קפרא אמר צריך לקרותה לפני נשים ולפני קטנים שאף אותם היו בספק רבי יהושע בן לוי עבד כן מכנש בנוי ובני בייתה וקרי לה קומיהון

4. Talmud Yerushalmi Megillah 2:5

Bar Kappara said: One is required to read it before women and before children because they were also in doubt. Rabbi Yehoshua the son of Levi did so—he gathered his sons and the people of his house and read it before them.

5. תלמוד בבלי פסחים קח.

אשה אצל בעלה - לא בעיא הסיבה, ואם אשה חשובה היא - צריכה הסיבה

5. Talmud Bavli Pesahim 108a

A woman with her husband is not required to recline, but if she is an important woman, she is required to recline.

6. רשב"ם פסחים קח.

אשה אינה צריכה הסיבה. מפני אימת בעלה וכפופה לו ומפרש בשאלתות דרב אחאי לאו דרכיהו דנשי למיזגא:

6. Rashbam, Pesahim 108a

"A woman does not need to recline" because of the fear of her husband and she is subservient to him. It is explained in the She'iltot of Rav Ahai: It is not the proper for women to lie down.

7. רי"ף פסחים כג.

אשה אינה צריכה הסיבה ואם אשה חשובה היא צריכה הסיבה

7. Rif, Pesahim 23a

A woman does not need to recline. But if she is an important woman, she needs to recline.

8. שולחן ערוך אורח חיים תעב:ד

אשה אינה צריכה הסיבה אלא א"כ היא חשובה. הגה: וכל הנשים שלנו מיקרי חשובות

8. Shulhan Arukh Orach Hayyim 472:4

A woman only needs to recline if she is important. *Note: All of our women are called "important."*

9. בית הבחירה (מאירי) פסחים קח.

אשה אינה צריכה הסבה שאין חירות לאשה אצל בעלה ואם אשה חשובה היא צריכה הסבה שאין שפחות באישות שלה ואחר שכן כל שלא במקום בעלה מיהא יראה שצריכה הסבה:

9. Beit HaBehirah (Meiri) Pesahim 108a

A woman does not need to recline for there is no liberty for a woman regarding her husband. But if she is an important woman, she needs to recline for there is no servitude in her marriage. Because of this, anyone who is not in the same place as her husband nonetheless one must see that she should recline.

10. תלמוד בבלי סוטה יא:

וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' - אמר רבא: בתחילה בחומר ובלבנים, ולבסוף ובכל עבודה בשדה. את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך - אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שהיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים. ולמ"ד נמי התם בפה רך, הכא ודאי בפריכה. דרש

רב עוירא: בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור - נגאלו ישראל ממצרים, בשעה שהולכות לשאוב מים, הקדוש ברוך הוא מזמן להם דגים קטנים בכדיהן ושואבות מחצה מים ומחצה דגים, ובאות ושופתות שתי קדירות אחת של חמין ואחת של דגים, ומוליכות אצל בעליהן לשדה, ומרחיצות אותן וסכות אותן ומאכילות אותן ומשקות אותן ונזקקות להן בין שפתים, שנאמר: אם תשכבון בין שפתים וגו', בשכר תשכבון בין שפתים זכו ישראל לביזת מצרים, שנאמר: כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה ב'ירקרק' חרוץ, וכיון שמתעברות באות לבתיהם; וכיון שמגיע זמן מולדיהן, הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח, שנאמר: תחת התפוח עוררתיך וגו', והקב"ה שולח משמי מרום מי שמנקיר ומשפיר אותן, כחיה זו שמשפרת את הולד, שנאמר: ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שָׁרֵךְ ובמים לא רחצת למשעי וגו', ומלקט להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש, שנאמר: ויניקוהו דבש מסלע ושמן וגו'; וכיון שמכירין בהן מצרים באין להורגן, ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע, ומביאין שוורים וחורשין על גבן, שנאמר: על גבי חרשו חורשים וגו', לאחר שהולכין היו מבצבצין ויוצאין כעשב השדה, שנאמר: רבבה כצמח השדה נתת; וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהן, שנאמר: ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדים, אל תקרי בעדי עדים אלא בעדרי עדרים, וכשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים הם הכירוהו תחלה, שנאמר: זה אלי ואנוהו.

10. Talmud Bavli Sotah 11b

The next verse states: **“And they made their lives bitter through hard service, with mortar and brick, and with every laborious service in the field” (Exodus 1:14).** Rava says: The verse mentions specifically mortar and brick and then all forms of labor, as **initially** the Egyptians had them work **with mortar and bricks, and ultimately** they subjugated them **“and with every laborious service in the field.”**

The verse concludes: **“In all their service, wherein they made them serve with rigor” (Exodus 1:14).** Rabbi Shmuel bar Nahmani says that Rabbi Yonatan says: The meaning of *befarekh* is that the Egyptians **would exchange** the responsibilities of men and women, giving **men’s work to women and women’s work to men**, requiring everyone to do work to which they were unaccustomed. **And even according to the one who says that there**, in the previous verse, *bifarekh* indicates that the Egyptians enslaved the Jews **with a soft mouth**, **here**, in this verse, which describes the physical hardship of the labor, the word *befarekh* **certainly** means **with crushing** labor.

Rav Avira taught: In the merit of the righteous women that were in that generation, the Jewish people were redeemed from Egypt. He tells of their righteous actions: **At the time** when these women **would go** to the river **to draw water**, the Holy One, Blessed be He, would **materialize for them small fish** that would enter **into their pitchers**, and they would therefore **draw** pitchers that were **half** filled with **water and half** filled with **fish**. **And they would** then **come** and **place two pots on the fire**, one pot of **hot** water for washing their husbands and one pot of **fish** with which to feed them.

And they would then **take** what they prepared **to their husbands, to the field, and would bathe** their husbands **and anoint them** with oil **and feed them** the fish **and give them to drink and bond with them** in sexual intercourse **between the sheepfolds**, i.e., between the borders and fences of the fields, **as it is stated:** “**When you lie among the sheepfolds**, the wings of the dove are covered with silver, and her pinions with the shimmer of gold” (Psalms 68:14), which is interpreted to mean that **as a reward** for “when you **lie among the sheepfolds**,” the Jewish people **merited to** receive **the plunder of Egypt**, **as it is stated** in the continuation of the verse, as a reference to the Jewish people: “**The wings of the dove are covered with silver, and her pinions with the shimmer of gold**” (Psalms 68:14).

And when these women would **become pregnant, they would come** back **to their homes, and when the time for them to give birth** would arrive **they would go and give birth in the field under the apple tree, as it is stated:** “**Under the apple tree I awakened you**; there your mother was in travail with you; there was she in travail and brought you forth” (Song of Songs 8:5).

And the Holy One, Blessed be He, would send from the heavens above an angel **who would clean and prepare** the newborns, **just as a midwife prepares the newborn, as it is stated:** “**And as for your birth, on the day you were born, your navel was not cut nor were you washed with water for cleansing**; you were not salted at all, nor swaddled at all” (Ezekiel 16:4). This indicates that there were no midwives to take care of the Jews born in Egypt. **And then, the angel would gather for them two round** stones from the field and the babies would nurse from that which would flow out of them. **One of** the stones flowed with **oil and one of** the stones flowed with **honey, as it is stated:** “**And He would suckle them with honey from a crag and oil from a flinty rock**” (Deuteronomy 32:13).

And once the Egyptians would notice them, realizing that they were Jewish babies, **they would come to kill them. But a miracle would occur for them and they would be absorbed by the earth. And the Egyptians would then bring oxen and would plow upon them, as it is stated:** “**The plowers plowed upon my back**; they made long their furrows” (Psalms 129:3). **After the Egyptians would leave**, the babies **would emerge and exit** the ground **like grass of the field, as it is stated:** “**I caused you to increase even as the growth of the field**” (Ezekiel 16:7).

And once the babies would grow, they would come like many flocks of sheep to their homes, as it is stated in the continuation of the verse: “**And you did increase and grow up and you came with excellent beauty [ba’adi adayim]**” (Ezekiel 16:7). **Do not read** the verse as: “**Ba’adi adayim**,” “with excellent beauty.” **Rather, read it as: Be’edrei adarim**, meaning: As many flocks. **And when the Holy One, Blessed be He, revealed Himself at the Red Sea**, these children **recognized Him first, as it is stated:** “**This is my God, and I will glorify Him**” (Exodus 15:2). They recognized Him from the previous time that He revealed Himself to them in their infancy, enabling them to say: “This is my God.”

11. הגדה של פסח

אַרְמִי אֲבָד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיְגַר שָׁם בְּמִתִּי מַעֲט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל, עַצוֹם וָרֹב. (דברים כו:ה)

וַיֵּרֶד מִצְרַיִם - אָנוּס עַל פִּי הַדְּבוּר.

וַיְגַר שָׁם - מִלְמַד שְׁלֵא יֵרֶד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהַשְׁתַּקֵּעַ בְּמִצְרַיִם אֲלֵא לְגוֹר שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמְרוּ אֵל פַּרְעֹה, לְגוֹר בְּאַרְץ בְּאֵנוּ, כִּי אֵין מִרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ, כִּי כֶבֶד הָרָעַב בְּאַרְץ כְּנָעַן. וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאַרְץ גֹּשֶׁן.

בְּמִתִּי מַעֲט - כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרַיִם, וְעַתָּה שְׁמֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב.

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי - מִלְמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִצִּינִים שָׁם.

גָּדוֹל עַצוֹם - כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֵאד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם.

וָרֹב - כָּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: רִבְבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּירָה, וַתִּרְבֵּי וַתִּגְדֹּל וַתִּבְאֵי בַעֲדֵי עֲדִיִּים, שְׂדֵים נִכְנּוּ וּשְׁעָרָה צִמְחָה, וְאֶת עֵרֹם וְעִרְיָה. וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶה מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ, וְאֶמַּר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי, וְאֶמַּר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי.

11. Passover Haggadah

“An Aramean was destroying my father/my father was a wandering Aramean and he went down to Egypt, and he resided there with a small number and he became there a nation, great, powerful and numerous” (Deuteronomy, 26:5)

“And he went down to Egypt”compelled on account of the word [in which God told Avraham that his descendants would have to go into exile].

“And he resided there”—[this] teaches that Ya'akov, our father, didn't go down to settle in Egypt, but rather [only] to reside there, as it is stated (Genesis 47:4), “And they said to Pharaoh, to reside in the land have we come, since there is not enough pasture for your servant's flocks, since the famine is heavy in the land of Canaan, and now please grant that your servants should dwell in the land of Goshen.”

“As a small number”—as it is stated (Deuteronomy 10:22), “With seventy souls did your ancestors come down to Egypt, and now the Lord your God has made you as numerous as the stars of the sky.”

“And he became there a nation”—[this] teaches that Israel [became] distinguishable there.

“Great, powerful”—as it is stated (Exodus 1:7), “And the children of Israel multiplied and swarmed and grew numerous and strong, most exceedingly and the land became full of them.”

“And numerous”—as it is stated (Ezekiel 16:7), “I have given you to be numerous as the vegetation of the field, and you increased and grew and became highly ornamented, your breasts were set and your hair grew, but you were naked and barren;” “And I passed over you and I saw you wallowing in your blood, and I said to you, you shall live in your blood, and I said to you, you shall live in your blood” (Ezekiel 16:6).

